

היום נלמד בעזרת ה':

שבת דף קה

ברייתא: התכוון לכתוב אות אחת ועלו בידו שתיים, כגון שרצה לכתוב זז וכתב שני זי חייב. ואף שבמשנה לעיל כתוב שפטור, המשנה עוסקת כשעדיין לא עשה את התגים שמעל האות ז' והברייתא עוסקת כשכבר עשה את התגים.

משנה וגמרא: הכותב שתי אותיות בשתי העלמות (= כגון ששכח ששבת היום וכתב אות אחת, ואח"כ נזכר, ושוב שכח וכתב אות נוספת), או שכתב אות אחת בשחרית ואות אחת בין הערבים (= כיון שיש הרבה זמן בינתיים כדי שיוכל לדעת, זה נחשב כאילו היתה לו ידיעה ביניהם), רבן גמליאל מחייב שהוא סובר ש'אין ידיעה לחצי שיעור' (= אות אחת), ולכן הידיעה שהיתה לו בין אות לאות לא נחשבת לידיעה, וא"כ נמצא שהוא כתב שתי אותיות בהעלם אחד וחייב חטאת. וחכמים פוטרים שהם סוברים ש'יש ידיעה לחצי שיעור', וידיעתו גורמת שאין שתי האותיות מצטרפות לשיעור אחד, וא"כ נמצא שלא כתב שיעור המחייב חטאת ולכן פטור.

הדרן עלך הבונה

פרק שלשה עשר. משנה: רבי אליעזר אומר, האורג בשבת שלשה חוטים בתחילת אריגת האריג, חייב. וכן אם הוסיף חוט אחד על אריג קיים, חייב כיון שהוא מצטרף עם השאר. וחכמים אומרים שבין אם הוא אורג בתחילת אריגת האריג או שמוסיף על אריג קיים שיעורו באריגת שני חוטים.

במשנה זו אנו לומדים על איסור אריגת אריג בשבת. יצירת אריג נעשית ע"י חוטי שְׁתֵי (= לאורך) וחוטי ערב (= לרוחב), בזמנם היו אורגים בכלי אריגה שהיו בו 'נירים' 'בתי נירים' ועוד. אנו נביא בסוגיה זו רק את עיקרי הדברים, להבנת צורת האריגה והמונחים המופיעים במשנה ובגמרא, מומלץ לעיין בגמרות המביאות ציורים ושירטוטים (כדוגמת שוטנשטיין, מתיבתא, וכדו').

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

המעביר שני חוטי נְשִׁיתִי בשני בתי נירים חייב. התופר שתי תפירות, והקורע על מנת לתפור שתי תפירות, חייב.

גמרא: רבי יצחק גרס במשנה שרבי אליעזר מחייב באריגת שני חוטים. ואין סתירה בין גירסתו לגירסה שבמשנתנו (= שמחייב בשלשה חוטים), שמשנתנו עוסקת באלומי (= חוטים עבים) שרק אם ארג שלשה חוטים האריגה מתקיימת, ורבי יצחק דיבר בקטיני (= חוטים דקים) שאף בשני חוטים האריגה מתקיימת. ויש אומרים שמשנתנו עוסקת בחוטים דקים שרק אם ארג שלשה הם נראים, ורבי יצחק דיבר בחוטים עבים שאף בשני חוטים הם נראים.

הגמרא מביאה ברייתא כדעת רבי אליעזר וברייתא אחרת כדעת רבנן.

למדנו במשנה שהקורע על מנת לתפור שתי תפירות חייב: דבר זה יתכן כשלפעמים אין האריג ארוג בשוה, וכשהוא תופר את האריג לעשות ממנו בגד הוא מתקפל ונוצר בו קיפול הדומה לכיס, והוא קורע אותו ומקפל מעט את מקום הקריעה ותופרו, וזוהי קריעה על מנת לתפור.

משנה: הקורע בכעסו או על מתו, וכל המקלקלים, פטורים. המקלקל על מנת לתקן שיעורו כמתקן.

'כמלא רוחב הסיט כפול': 'רוחב הסיט' הוא הרווח שבין האצבע לאמה, ו'כמלא רוחב הסיט כפול' הוא רווח כפול מזה.

גמרא: במשנה כתוב שהקורע על מתו פטור, ואילו בברייתא כתוב שחייב. משנתנו עוסקת במת שמוטל עליו לקוברו אבל הוא לא משבעת הקרובים שחייב לקרוע עליהם, וכן הוא לא חכם או כשר שחייב לקרוע עליהם, וכן הוא לא היה בשעת יציאת נשמה (= שהנמצא בשעת יציאת נשמה של כל יהודי חייב בקריעה), ולכן הוא נחשב למקלקל ופטור. והברייתא עוסקת במת שהוא חייב לקרוע עליו, וקריעתו היא תיקון ולא קלקול. ולכן חייב.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

במשנה כתוב שהקורע בכעסו פטור, ובברייתא כתוב שחייב. הברייתא היא כדעת רבי יהודה שסובר שהעושה מלאכה שאין צריך לגופה (= שהרי אינו צריך את הקריעה עצמה) חייב, ומשנתנו היא כדעת רבי שמעון שהעושה מלאכה שאין צריך לגופה פטור.

הגמרא מקשה שמנין לנו שרבי יהודה מחייב במלאכה שאין צריך לגופה כשהוא מקלקל? רבי אבין מתרץ שהקורע בכעסו נחשב למתקן משום שע"י כך הוא משכך את כעסו. הגמרא דוחה תירוץ זה משום שהקורע ומשבר בכעסו דומה לעובד עבודה זרה, והוא נחשב למקלקל מפני שהוא מרגיל את יצרו הרע לבוא עליו. הגמרא מתרצת שהברייתא עוסקת כשהוא באמת לא כועס, אלא שהוא מראה כאילו הוא כועס כדי להטיל אימה על אנשי ביתו, וקריעה זו נחשבת לתיקון וחייב.

